

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban évenként:
 Égés évre — 10 kor.
 Segyedévre — 4 .
 Kélyben házas korva:
 Égés évre — 20 kor.
 Segyedévre — 5 .
 Vidékre postán szállítva:
 Égés évre — 24 kor.
 Segyedévre — 6 .

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hét és
 hónap utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kátraktat visszamárkát
 vagy megköszönést nem vállalkozik.

Hirdetéseket és hirdetőket a
 kiadóhivatalban intézendők.

Egyenlő árú 8 oldal.

NAGYVÁRAD NOV. 16.

Országos földművelési ügyek.

A midőn a politika sorompói között harcias lánggal izzó küzdelem folyik, egy férfi bucsu szavai hallatszanak az ország szívéből. Dr. Darányi Ignác volt földművelésiügyi miniszter szívélyes és hazafias Istenhozzádot mond mindazoknak, a kikkel mint miniszter érintkezésben volt.

Ha nyolcz évi miniszterségére, tevékeny működésére visszapillantást vetünk, nincs ember az országban, a ki elismerését megtagadná tőle. Minden ténykedéséből meglátszik azon magas feladatok felfogása, mely a földművelési ügyek élén álló férfinak kötelességei közé tartoznak. Nincs szándékom dicshimnusz írni, de meg kell hajolni azon ernyedetlen törekvések előtt, mely a mezőgazdasággal szorosan összefüggő minden olyan ügyekben nyilvánult, a mi több évtized mulasztásait kellett hogy pótolja.

Hacsak vázlatosan érintem, ugyszólván czimtelenként azon intézkedéseit, melyek mindegyike főkérdést foglal magában, akkor is egy óriási tevékenységi kört föltételez, a melynek végrehajtására minden lehetőséget fölhasznált, megragadott.

Gyakorlati módon igyekezett a magyar földművelő paraszt konok bizalmatlanságára hatni a népies mintagazdaságok felállításával, a hol szemlélettel győződött meg arról, hogy nem szentírás, a mit a paraszt mondani igen szeretett, ha valami gazdasági ujtásról volt szó: „Az apám is így csinálta, mégis megélt.” Hogy

hatékonyabb legyen a gyakorlat, a példa, a segélyezéssel nyomban gépeszköz, vetőmag, épületátalakítás, gyümölcsfa, szőlő-oltvány rögtön helyben volt.

Ot év leforgása alatt nyolczvan népies kis mintagazdaság létesült. Főbb intézkedései között a szövethozó ügyek élén a központi hitelszövetkezettel, melynek során a vidéki hitelszövetkezetekkel párosultan áruraktár és fogyasztási szövetkezetek alakultak; és tapasztalatból mondhatom, hogy mindenütt áldásosan működnek, a hol a kisbirtokos parasztság értelemmel hozzáfogott. Hazafias erélylyel tett intézménye a Kárpát-hegyvidéki lakosság helyzetének javítása. Valóságos mentési munka. E mellé sorakozik a mezőgazdasági munkás segélyügy. Telepítési ügyek. Mezőgazdasági szakoktatás ügye. A mezőgazdasággal szorosan egybefüggő állattenyésztés, szőlészet, lovaszat, szakoktatás útján fejlesztése. Mezőgazdasági, házi ipar, méhészet, kertészet, gyümölcsfanyesztés, selyemtenyésztés, haltenyésztés, szóval minden oly üzletágak fejlesztése, melyek az alsóbb néposztály boldogulását vannak hivatva elősegíteni.

Ezen kívül még sok oly ténykedését elhagyom, melyeknél mint befejezetlen műveknél a folytatás az utódra várakozik. Igen sok intézkedése igazolja, hogy az alsóbb néposztály, a munkás és kisbirtokos fölkarolása, segélyezése, talán még igazabban megmentése volt előirányzata.

Megérti-e az utód? nem minden kíváncsiság nélkül várjuk. A sok kiváló szakérő támogatása megkönnyíti ugyan a földművelésiügyi miniszter munkáját, de

a főirányítás egyedül az övé. A földművelési ügyek terén — daczára a föl-soroltaknak — oly munkahalmaz áll végrendőül még normális viszonyok között is, hogy évtizedek munkáját öleli föl s ehhez járul azon szembetűnő gazdasági pangás, mely a törvényen kívüli helyzet szomorú tükré.

Ennek következtében hitelképességünk, kiviteli forgalmunk annyira alásüllyedt, hogy káros következménye a mezőgazdaságra legnagyobb visszahatással van. A törvényes állapot bekövetkeztét nem ok nélkül várjuk, mert a nyugodt és számító külföld, a mai állapotot tekintve, hitelképességünket a Balkán államok sorába állítja, és erre a nivóra süllyeszti le.

A közzgazdasági ügyek fejlesztése mellett a földművelés élén álló vezérferfi minden törekvése hazafias czélzatu is legyen s egyuttal az iránytűje azon erős nemzeti alapon mozogjon, a mely után ezek sóhajtának, *a magyarnak megtartani*. Ellensúlyozni azon nemzeti létünk ellen irányuló minden törekvést, mely a magyar földbirtok idegenek birtoklásába kerítését czélozzák, hogy lábunk alól a pokróczot kirántva, földönfutóvá tegyék a magyart saját hazájában.

A tudat magasztossága vezesse a férfit hazafias alapon, mert kezében van a mentés horgonyának egyik irányító szerkezete.

K—y Andor.

Régészeti és történelmi muzeum (Schlauchpark) nyitva minden vasárnap és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3-5-ig 10 kr-ért. Kedden és csütörtökön d. u. 3-5 óráig 20 kr-ért. Más időben 50 kr.

A „TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

A medve.

(Egy bohózatíró naplójából.)

Milyen szomorú dolog látni azt, amint napról-napra letördel az idő egy darabot az ifjúság emlékeiből; mint kopik lassan, de feltartózatlanul minden, ami a régiekre emlékeztet. Ez a mai Pariz, amelyet automoblok száguldanak keresztül-kasul, megszünt kedélyes és mulatságos lenni; csupa konfesszió benne minden... legalább a végtelen ember szeme annak látja.

Hajdanában a lezompásabb mulatságok a színházi bálók voltak. Ennek is divatja mult. Pedg milyen éjszakákat töltötünk valamikor az operabál alatt!... Ez volt az eliteje valamennyi színházi bálók. Nemcsak az előkelő társaság, hanem a művészek, írók, kritikusok

is ott voltak azokon az operabálokon, ahol mindenki tőle telhető lelelkesebb igyekezettel szerzett mulatságot a többinek. A művészek a lefantasztikusabb ötletekkel járultak ehhez az általános jókedvhez: kosztümjeik tarkasága feledhetetlen látványosság volt a közönségnek. Mindenek fölött pedig — természetesen — kiki arra törekedett, hogy minél bohóbb csinyt kövessen el másnak, vagy néha saját magának rovására. Egész sorára az ilyen kalandoknak emlékezem. Az egyikről soká beszéltek még s az ötlet szerzője híressé lett általa.

Jadin állatfestőnek volt egy barátja, aki az állatkertnek volt a hivataloska. A festő ezt a barátját arra kérte, hogy adja kölcsön egy éjszakára egyik medvét, a híres »Martint«, amelyet jól ismert Párizsban minden gyerek.

— Minek neked az a medve egy éjszakára? — kérdezte meglepetten Jadin barátja.

— Oh, semmiség! csak az operabálba akarom elvinni.

A barát eleintén hallani sem akart ilyen hóhörtos ötletéről, de aztán mégis engedett a festő kérésének, oly föltétel alatt, ha a medvének erős szájkosarat ad és ha a vadállatot az őre lánczón fogja tartani egész éjszaka.

Az operabál estéjén Jadin a medvével és annak őrével beült egy bérkocsiba és az operához hajtatott.

A különös társaság a terembe léptekor rengeteg sikert aratott. Kaczagva csödült-köréje az emberek s mindenki el volt ragadtatva, hogy »milyen természetűen viselkedik ez a medvének öltözött emb.r.« Jadin, a medvét és az őrt csakhamar nagy tömeg vette körül és minthogy a medve otthonos volt a jó társaságban és egy darab czukoréri mindenre képes volt, pompásan mulattak a nézők. Egyszerre valaki elkiáltotta:

— A medve meljen tá czolni!

— Nagyon helyes, — felelte Jadin és levitte a vadállatot a földszinti tánczterembe.

Telefon 143.

Friedländer Herman

Nagyvárad, Kolozsvári-utca, Templom-tér.

Telefon 143.

Legujabb divatu uri és leány kalap formák,

Legolcsóbban kaphatók a kalapgyárban.

posztó, nemez és bieberből diszitve is a

Kalapok ujjá alakítása olcsón eszközöltetik

A képviselőház ülése.

Budapest, nov. 16.

A jegyzőkönyv olvasása rendjén *Ugron* Gábor indítványozta, hogy a jegyzőkönyvet az előadói emelvényről olvassák fel ezután.

Az indítványt egyhangulag elfogadták. Ezután a bíráló bizottságok újonnan választott tagjai: Réthy Mihály, Kelemen Béla és Barta Odón tettek esküt; az összeférhetlenségi bizottságból Popovics Vazul.

Nosz Gyula: Egy rávonatközö közbeszólásra reflektál és elmondja, hogy ő küzd a szépségi klikk rendszer ellen. Ezt a küzdelmet az ő személyes ügyének kívánják helyezni. Kijelenti, hogy interpellációjában felsorolt ügyekben semmi anyagi érdeke nincs és tiltakozik ellene, hogy a képviselőházat személyes ügyeinek elintézésére használja fel.

Münnich Aurél, mert a közbeszólást ő tette, kijelenti, hogy a személyi támadásokra Nosz Gyula megkapta a választ Szepesmegye közgyűlésén.

A napirendhez az újoncz javaslatához **Nessi Pál** beszélt.

Az ülés végén sürgős interpellációt terjesztett elő **Molnár Akos** az olasz kereskedelmi szerződés tárgyában.

Kossuth az obstrukció ellen.

Politikai körökben nagy föltűnést keltett **Kossuth** Ferencnek vasárnap megjelent vezércikkelye, a melyben **Kossuth** Ferenc azt bizonyítja, hogy az alkotmányosság alapfogalmával merőben ellenkezik az a fölfogás, mintha a parlamenti küzdelem kizárólag az obstrukcióból állana. Az obstrukciót — fejtegeti **Kossuth** Ferenc — csak mint végső eszközt, a legkivételesebb esetekben szabad és lehet alkalmazni és csakis a jogvédelem terén. Itt is két föltételtől kell, hogy függjön. Az egyik az, hogy a cél csakugyan elérhető legyen és ez a föltétel, mert ha nem érhető el, akkor a parlamenti forradalom, mely megakadályozza, hogy a parlament eleget tegyen törvényalkotó hivatásának, hasznot nem hajthat, csak kárt okozhat. A másik föltétel a kivételes fegyverek használatára az, — mondja **Kossuth**, — hogy a jogvédelem ne okozzon akkora károkat a nemzetnek, hogy a *károk nagysága a nemzeti élet gyökerét támadja meg*. Küzdeni lehet mindig, de nem szabad a küzdelem egyetlen fegyverének az obstrukciót odaállítani. A cikkelyt **Kossuth** azzal

Egy darab cukor — és a medve elkezdte tánczolni a medvék nemzeti tánczát.

A nézők valósággal őrjöngtek és a medve olyan tapsot kapott, hogy megrigyelhetette volna az opera első énekesnője is. Mindenki abban a véleményben volt, hogy ez az állatkeri **Martin** legtökéletesebb utánpótlása és mindenki találgatta, hogy ki lehet a medvebőrben?

— Fogadok, — mondta valaki — hogy megint az a hunczut **Romieu** lesz!

Romieu általánosan ismert bohém volt akkoriban s az élcei híresei voltak egész Párizsban; szerették mindenütt azt a vidám ficzkót és nagy volt a részvét, amikor olyan szomorú lett a vége... **Romieu**t tudniillik kinevezték alprefektusnak.

Csiklandozták a medvét s néhány jóakaró hátbavágást is adtak neki.

— Ah, te vagy ez, **Romieu**! Adj Isten, **Romieu**! Jól játszod a szerepedet, fiu!

A medve pedig morgott válaszképen. Ez a morgás is természetesen tetszett, mert nagyon hüen volt utánozva.

— Honnan veszi ez ezt a hangot? — mondogatták.

Egy kis színész, aki **Pierettenek** volt öltözve, odasimult a medvéhez:

— Fizess egy limonádét, vén medvé! — kérte csábító hangon.

végzi, hogy *a nemzetnek magának kell dönteni abban a kérdésben*, a mely a további parlamenti küzdelem dolgában a függetlenségi pártban kétféle fölfogást idézett elő.

A függetlenségi pártkörben azt vitatták, hogy **Kossuth** Ferencnek ezt a fölfogását nem megírni kellett volna, hanem *a pártkörben előterjesznie*. Mert igaz ugyan, hogy **Kossuth** fölfogásából és meggyőződéséből titkot nem csinált és bizalmas körben megismertette azt, de neki a párttal hivatalos uton, tehát pártértekezleten kellett volna tudatnia álláspontját. Ha **Kossuth**, — mondotta a pártiak több tagja, — a parlamenti béke helyreállítása mellett nyíltan állást foglal, sőt fedi a pártot esetlegesen a közvéleménnyel szemközt is, a párttagok talán egészen más álláspontra helyezkednek és azok, a kik vele egy nézetben vannak, a minthogy sokan vannak, követték volna és szabad tért engednek azoknak, a kik a párt többségével szembehelyezkednek.

A pártvezérnek tehát szerintök nem a párton kívül, hanem bent a pártban kellett volna nyilatkoznia.

Az elégedetlenség így fokozódott a pártban már azért is, mert egyik, különben békére vágyó függetlenségi képviselő, **Bedőházy** Janos, egy másik lapban a **Kossuth** Ferenczével ellentétes fölfogást vallott.

A jövő héten valószínűleg végképpen eldőlt a függetlenségi párt további magatartása a Tisza kormányval szemközt. A párt ugyanis *újabb értekezletet tart és a béke föltételeit három pontba foglalja össze. Ezeket utimátumképpen terjeszti* azután a képviselőházban a kormány elé.

A föltételek elfogadása esetében a béke rövidesen helyre áll és ebben az esetben valószínű, hogy a pártban engesztelhetetlen elemei kilépnek a pártkörből.

Hieronymi programja.

A képviselőház folyosóján ma élénk megvitatás tárgya volt az a beszéd, amelyet **Hieronymi** Károly kereskedelmi miniszter tegnap Szatmáron tartott. A közmunkának az a nagyaránya, amelyet a miniszter tervez, meglepett mindenkit. A Tisza-Duna közti csatorna kiépítése pedig valóságos szenzáció volt. A miniszter különben Budapestre érkezett s vele

— Hogyne fizetne az én medve barátom! — felelte rögtön **Jadin**.

Ezzel átvonultak a buffetbe és velük tödült oda az egész kaczagó tömeg.

— A medvének is adjatok inni! — követték többen.

Csak hogy a medve nem volt szomjas. A mikor tulságosan kínálgatták, a talpával «szeliden» rácsapott az asztalra, úgy, hogy minden pohár lehullott onnan és összetört.

— Ez már tulzás! egy kissé sokat enged meg magának — szóltak rá többen.

A jókedv már ekkor tetőpontra hágott és néhányan le akarták tépni a medve fejét, a melyet álarcnak hittek. Az állat öre, ismervén «**Martin**», jónak látta inteni **Jadin**nak, hogy itt az ideje a távozásnak. Valóban ideje is volt, mert a medve már fenyegetően morgott és a mikor az utcára jutottak, neki esett a bérkocsis lovának, a melyet alighanem szétépett volna, ha nincs kosár a száján. Hanem így is jókora sebeket vajt a karmaival a ló bőrén.

A mikor másnap megtudták az operabál mulatói, hogy valódi medvével tánczoltak együtt, persze nagy volt a felháborodás és a kis színész, aki «**Martin**»-nal együtt mulatott, a legkomolyabban megbetegedett az ijedségtől.

érkeztek kíséretének tagjai: **Kubinyi Géza**, **Gajary Géza**, **Bay Lajos**, **Dobieczyk Sándor**, **Domahidy Elemér**, **Kiss Ferencz**, **Lator Sándor**, **Nyegre László** és **Saczellary György**.

A közmunkatanács elnöke.

Podmaniczky Frigyes báró, a közmunkatanács elnöke, már legközelebb lemond állásáról és helyét **Gromon** Dezső foglalja el. Tudvalevő, hogy **Gromon** Dezső utódja a honvédelmi államtitkárságon: **Münnich** Aurél.

A válság története bécsi világításban.

A bécsi *Zeit* szenzációs leleplezéseket közöl a magyarországi válság történetéről.

E cikk szerint mikor magyar részről hangoztatták a király előtt a nemzeti követelményeket, ugya király, mint az udvar azokat a leghatározottabban visszautasította. De mikor a helyzet mind komolyabbá vált s a legedzettebb kormánypárti korifeusok is hangoztatták, hogy engedmények nélkül nem lehet boldogulni, a király tanácsot kért a hadsereg vezetőitől arra nézve, hogy végső esetben meddig mehet az engedmények dolgában. Az illető *tábornokok* irásban adták be véleményüket s mindegyik egybehangzón azt hirdette, hogy komoly következmények nélkül engedményt adni nem lehet, mert az osztrák nemzetiségek nyomában hasonló követelésekkel állának elő.

A tábornokok memorandumját, **Ferenc Ferdinánd**, mint a hadseregnek a király után következő első rangú méltósága adta át a királynak, a leghatározottabban sikra szállván a memorandum céljáért.

E memorandum dacára beleegyezett a király a katonai javaslatok visszavonásába. Khuennek erre vonatkozó megnyilatkozását követő napon **Körber** benyújtotta lemondását, azzal az indoklással, hogy Ausztria ismét meghátrál Magyarország előtt, az osztrák kormány, mely nagynehezen tudta keresztül vinni a katonai létszám felemelését, kompromittálva van s a kiegyezés keresztül vitelére már nem vállalkozhatik. A király a lemondást nem fogadta el, ellenben egy kegyes kéziratot intézett **Körber**hez, aki azonban lemondását még mindig fentartotta, de csak június végéig, amikor a felség kívánságára hivatalában maradt.

Augusztusban és szeptemberben lejött a király Budapestre, hogy itt személyesen intézze el a válságot. A sorra felvonult magyar politikusok audienciájából azt a vigasztalan benyomást nyerte a felség, hogy az engedmények megadása nélkül nem lehet kilátás békés megoldásra.

Ekkor tette a király azt a kijelentést, hogy belefáradott a hercezhurcolásba s vissza akar vonulni, le akar a trónról mondani.

Többek között ezeket a kijelentéseket tette:

— Nem vagyok már elég erős a terhek viselésére.

— Megkeserítik utolsó éveimet.

— Fiatalabb vállak emeljék ki a szekeret a kátyúból.

A végtelen, megoldatlan bonyodalom kapcsán a legörültebb tervek merültek fel a Burgban s az osztrák kormánykörökben. Magyarországon akkor kolportálták a *Tisza* István szálló igéjét, az «*akasztófát és golyót*».

S a király egyik legbizalmasabb emberének, egy öreg tábornoknak ekkor egy kétségbeesett ideája támadt s a helyzet sötét voltát jellemzi, hogy napokig komolyan foglalkoztak e tervvel.

A terv az volt, hogy a magyar kormány élére — miután politikust nemzeti engedmények nélkül nem kapnak — egy *közös hadseregbeli tábornokot állítanak*. Az illető tábornokot már ki is szemelték. A katonai és udvari párt *Galgóczy* lengyelországi hadtestparancsnokot, aki magyar származású és magyarul tud, akarta megtenni magyar miniszterelnökké.

Az utolsó pillanatban azonban mégis visszavonták e terv végrehajtásától.

Szeptember 12-én utazott el a király Chlopyba, azzal az erős elhatározással, hogy egy hajszálnyit nem enged a magyaroknak. Elutazása előtt több államférfiut fogadott, köztük *Goluchowszky* Agenció külügyminiszter s néhány tábornokot. Arról tanácskoztak, hogy miként lehetne a leghatározottabban tudára adni Magyarországnak, hogy »addig és nem tovább!«

S mintán ekkor felelős kormány nem volt, melyhez királyi felszólítás intézhető lenne, megállapodtak a hadiparancsban s nyomban meg is szövegezték. A chlopy-i hadiparancs tehát Bécsben készült.

A kilenczes bizottság programjáról a király eleinte hallani sem akart, Lukács Lászlónak szó szerint ezeket mondta:

— Erről a programról még csak vitatkozni sem lehet.

Lukács ekkor kétségbeesetten jött vissza Bécsből. Csak később tudták Lukács, Khuen és Tisza a királyt annyira befolyásolni, hogy megadta azon engedményeket, melyeknek alapján Tisza elvállalta a miniszterelnökséget.

Választási mozgalmak az ugrai kerületben.

— Dr. Stocker József programbeszéde. —

Az ugrai választókerületben vasárnap bentotta ki a zászlót a függetlenségi párt. Dr. *Stocker* József, a függetlenségi 48-as párt jelöltje, *Barabás* Béla és *Lengyel* Zoltán országgyűlési képviselők, továbbá *Szokoly* Tamás ügyvéd kíséretében utazott ki a kerületbe s megkezdte körútját.

Ahol megfordultak, nagy lelkesedéssel fogadták a jelöltet és kíséretét. A hivatalos közegek mindenütt igyekeztek hűteni a lelkesedést részint személyes jelenlétükkel, de a függetlenségi eszmékért lelkesülő nép érzelmeinek kitörését nem sikerült semmivel elnémitani.

Dr. *Stocker* József és kísérei vasárnap reggel a kóti vonattal utaztak *Nagy-Harsányba*, hol a vasuti állomásnál nagy számu választó élén a községi bir. üdvözölte őket, biztosítván szeretetükről, s a 48-as elvekhez való ragaszkodásukról.

A községben a lakosság apraja-nagyja ünnepi ruhában gyűlt össze, ahol *Barabás* Béla bemutatta a jelöltet s riadó lelkesedéssel kísért beszédet mondott, üdvözölvén és buzdítván a választókat.

Dr. *Stocker* József mondotta el ezután programbeszédjét, amely nagy tetszéssel találkozott s mély hatást tett a hallgatókra.

Végül *Lengyel* Zoltán lelkes felhívásban összetartásra buzdította a néhány száz főből álló haligatóságot. A községben Tisza zászlót egy-kettőt lehet látni, de annál több a 48-as párté.

*

Harsányból több kocsival kísérve *Ugra* községbe vonult a jelölt és kísérete. *Rocsa* Ferencz tanító, a párt lelkes híve, villásreggelivel várta a vendégeket. Ugrán ezalatt néhány ezerre rugott az egész választó kerületből összegyűlt közönség.

Barabás Bélát itt is riadó éljennel fogadták, bemutatta dr. *Stocker* József jelöltet, majd rátért a választási küzdelemre, s a kerület összes községeiben nyilvánuló hivatalos presszióra. Figyelmeztette a lelkesült választókat, hogy ne hagyják magukat eltántorítani a függetlenségi zászlótól.

Erre dr. *Beóthy* Pál cseffai főszolgabíró figyelmeztette dr. *Barabás* Bélát, hogy az ilyen beszédet nem tűri s ha tovább is így folytatja, megvonja tőle a szót.

Barabás Béla erélyesen utasította vissza a főszolgabíró fellépését s kijelentette, hogy

képviselői immunitását megsérteni senkitől sem engedi.

Erre helyreállott a rend és dr. *Stocker* József programbeszédét élénk figyelem között mondta el.

Lengyel Zoltán, éppen a főszolgabíróval történt incidens hatása alatt aposztrofálta Tisza Istvánt, maró guoyoyal, élesen; az erős beszédet a közönség derűltséggel kísérte helyen-helyen, másutt pedig zajosan helyeselte.

Rocsa Ferencz tanító szólott még ezután.

Szakállban és *M.-Homorogon* szintén lelkesedéssel fogadták az összegyűlt választókat.

Itt már hosszú kocsisor csatlakozott a képviselőjelölthöz s nagy diadallal vonultak *Komádiba*, a hol a község határára lovasbandérium várta az érkezőket.

Komádiban Fésüs Dániel lakásán mezebedtek s 2 óra után mintegy 2500 ember előtt a piac téren tartották meg a jelölést.

Fésüs Dániel nyitotta meg az értekezletet.

Barabás Béla hosszú, gyújó hatású beszédet tartott. Ismertette a függetlenségi párt küzdelmét a nemzeti jogokért s szólni nem akaró éjenzés és tetszés mellett olvasta fel *Kossuth* Ferencz levelét, amelyben dr. *Stocker* Józsefet ajánlja a választók figyelmébe.

Dr. *Stocker* József programbeszéde nagy hatást keltett. A többek között a progressivádó behozalát és a választói jog kiterjesztését is hangsúlyozta követendő programjával.

Utána *Lengyel* Zoltán beszélt és végül *Szokoly* Tamás összetartásra buzdította a választókat.

Este a nagy vendéglőben társas-vacsora volt.

Dr. *Barabás* Béla Vésztőn keresztül Szegedre utazott, *Lengyel* Zoltán képviselő azonban ott maradt s dr. *Stocker* József jelölt kíséretében tegnap, hétfőn *Okány*, *Zsadány* és *Mező Gyán* községekben járt.

Somló Bódog Szociológiája.*

Nem is az ő munkája. Tulajdonképpen Spencer Principles of Sociology cz. »addig még utól nem ért« munkájának rövid kivonata. Segítségére szolgált még a Spencer szellemű Collin-Howard-féle Epitome, és a családi intézmények ismertetésében, Westermarcknak műve: The History of Human Marriage.

Ismerjük már Spencer filozófiáját. Alapja kiindulási pontja a Darwin-féle kifejlődési elmélet, ennek mindeneken uralkodó törvénye, a természetes kiválasztás. Jellege, irányzata a kényesítő pozitívizmus, semmiféle tekintettel a keresztény kinyilatkoztatásra. Szociológiája is ilyen. Pedig hiába, so, mondhatni a legtöbb társadalmi tüneményt és intézményt a kinyilatkoztatás utmutatása nélkül rendszerint felreértjük vagy egyáltalán nem értjük.

Csak aki vakon hisz az evoluzionális elmélet szertelenségeiben, kérdezheti csodálkozva sok vad törzsnél, miért nem jött létre 100,000 esztendő vagy hosszabb idő alatt semminemű civilizáció! 100,000 esztendőről az ember története semmit sem tud. Maga a szertelenség-ktől ment tudomány is legfeljebb 7500—8000 évet állapít meg az ember s története számára. Továbbá minden alapot nélkülöz és csak praecenciált darw nisztikus állá-foglalás-

* A Budapesten Dr. *Breznay* Béla egyetemi tanár szerkesztésében megjelenő *Egyetemi Kritikai Lapok* nov. 15-iki száma közli ezt az alapos tanulmányra valló bírálati ismertetést *Somló* legújabb irodalmi próbálkozásáról.

ból eredhet, ha valaki úgy festi le előttünk a primitiv embert, mint Spencer után Somló teszi, teljesen vad állapotban, ahol az embernek »nincsenek elvont fogalma«, »nincsenek osztályozott és rendszeres ismeretei«, »nincs még a természetes okozatiság eszméje« stb. Szóval a primitiv ember olyan majom-emberféle. Vajjon honnan meríti ez a tudomány a maga ismereteit? Nyilván a természeti népek megfigyeléséből. Amde ez a megfigyelés ilyen következtetésre egyáltalán fel nem jogosít. Azt mondják, a benszülött ausztrálieiak a kultura lehetőleg legalacsonyabb fokát tüntetik fel. De mégsem olyan vad az, amilyenben a primitiv embert szokták feltüntetni. Ismerik a tűzet, érienek kunyhó-, csónak-, fegyverkészítéshez, van mimikájuk, sőt néminemű irodalmuk. És, ami a nyelvet illeti, azt hitték, ime itt a homo primigenius alalus; pedig kitént, hogy ez a nyelv igen alakdus. Vannak esetragjai, több mint a latin nyelvnek, kettősszám végzetei; igéje époly gazdag az időkbén, mint a latin; három nemet ismer; az igének nemcsak cselekvő és szenvedő alakja van, hanem azonkívül reflexív-, reciprokál-, determinatív-, és kontinuatív alakjai is. A nép nem nélkülözi a vallásnak és erkölcsnek bizonyos alapfogalmait sem. Elvont fogalmak, rendszeres ismeretek, okozatiság eszméjének hiányáról itt beszélni nem lehet. S a mi fő, a természetember nem a descendencelmélet primitiv embere, hanem bűnök, szenvedélyek, babona következtében mélyresüllyedt utóda Adámnak. Mégis csak jó volna belepillantani az emberiség szent öskönyvébe!

Ilyen alapfelfogáshoz hiven aztán nem csoda, ha az »Urwaeds-Philosoph« az egyes társadalmi intézményeket, azok fejlődését a legszélsőbb pozitívizmussal, mondhatni durván magyarázza. Lévéen Isten azok közül való, melyek ránk nézve megismerhetetlenek, (unknowable), a vallást nem az embernek Istenhez való felismeret viszonyától származtatja, hanem egyrészt azon képzetekből, melyek a műveletlen elmében keletkeznek, midőn az öntudatlanság állapotait (álom, ájulás) megfigyeli, másrészt azon könnyűségéből, melylyel a természeti ember az élénk álomot a valósággal összetéveszti. Ime a kettős én. A halált a második én, tovább fennmaradásának tartja a természeti ember. Az élénk álom, a hallucináció alapot szolgáltak a szellemekben való hitnek. Az elhunytak szellemének szóló vallásos dicséretekből lesz az ima. »A szellemek istenekké válnak.« Az áldozat fogalma a holtaknak hozott áldozatokból ered. »Innen van, hogy a mai vallásokban is oly nagy szerep jut az étel- és itáláldozatoknak.« A primitiv hitet a tulvilági élet társadalmi szervezetében és »e két világ közti összefüggést még a keresztény felfogás is mutatja.« A most kivételesnek hitt vallás számára, érti nyilván a keresztény vallást, sem kell eltérő eredetet felvennünk. A pap a javas ember szerepét átveszi. Többet, azt hiszem, nem kell e téren felhoznom. Sok tanítás van a világban, amely önmagát czáfolja. — A család, a házasság az állatvilágban észlelhető analóg tünemények magasabb formája, úgy hogy »az állatvilágban a házasság (!) első nyomaival a teknősbékáknál találkozunk«, »a madaraknál csaknem általános« . . . A hím és nőstény együttélése a természetes kiválasztás eredménye. Igazán, az a természetes kiválasztás az a bűvös kúcs, mely mindennek nyitját adja! Azonban szinte elismert érdemel Westermarck, hogy a nemi közösség sok tudós által haogoztatott tanát visszautasítja. — A tekintély egyszerűen az

erőnek, az okosságának, az ügyességnek származéka; ezek alapján ragadták magukhoz egyesek a vezetést, mihez mint másodlagos tényező járult »a hit«, hogy némely emberek befolyást nyertek a szellemekre s meg tudják szerezni azok segítségét. Idővel az isteni eredet fénykőre veszi körül a fejedelmet. »A hőditő, ki több törzset olvaszt egybe, az istenség elsőbbségére tesz szert. Utódai öröklék az isteni természet fénykörét. — »A törvények kezdetben nem egyebek, mint ősök parancsai.« Utóbb e parancsok szent kódexxé lesznek, vallási szankcióval ellátva, és ha az uralkodó isteni eredetű, parancsai is hasonlóan szentek. — A tulajdon fogalmát Spencer a ragadozóállat cselekvésében látja megtestesítve. »Az erősebb egyszerűen elveszi a gyengébbtől azt, amire szüksége van.« A tulajdon nyomai különben már az értelmesebb állatoknál is fellelhetők. »A magántulajdon kifejlődése az erőszak folytán állott be.« Mindenütt csupa kiválasztás, csupa harc, mint minden intézményes fejlődésnek az elve.

A Somló által terjesztett Spencer-féle szociologia alapja a materialistico-monistikus világnézet, két sarkpontjával, a létért való küzdelemmel és természetes kiválasztással, kidolgozva a végső pozitívizmusból folyó oly abszurditásokkal és feltevésekkel, hogy méltón kérdezhajjúk, van-e ily szociológiában egyáltalán valami, ami elfogadásunkra számíthat. Nagyon jellemző Somló tudományos működésének irányzatára a kollégái köréből minap kiindult az a mozgalom, mely Somlónak a nagyváradi akadémiai tanári állásából való felfüggesztését célozza, — épen vallás-, társadalom-, tekintélyellenes tanai miatt. Megérdemelné.

Dr. Stuckner János.

UJDONSAGOK.

TAJÉKOZTATO.

November 18. A biharm. Nőegylet estélye a Csarnokban
November 25. Képviselőválasztás Ugrán.
November 28. Jogásztáncestély a Zöldtában.

* A jászói prépost Nagyváradon. Dr. Takács Menyhért a jászóvári premontrei-rend praelátusa pár nap óta a nagyváradi rendházban tartózkodik. A kiváló főpap itt tartózkodása óta meglátogatta a rend tulajdonát képező Félix-fürdőt, továbbá Novotny S. Alfonz igazgató s házfőnök kíséretében meglátogatta Vinkler József püspöki helynök nagyprépostot, s a városi, megyei, állami hivatalok főbb tisztviselőit s a társadalom több kiválóbb tagját.

* A III. korosztályosok nősülése A honvédelmi miniszter körrendeletben tudatja a törvényhatóságokkal, hogy az 1880. évben született ifjak, akik ez évben állottak volna a III-ik korosztályban sorozás elé, de a politikai viszonyok miatt ezen kötelezettségüknek kiegészítését nem tehetik, ha besoroztatás végett nikként jelentkeztek is, míg a III. korosztályból ki nem lépnek, vagyis ez évi december 31-ig, övételes nősülési engedély nélkül házasságot nem köthetnek.

* Főigazgatók az új kultuszminiszternél Nátalalussy Kornél kir. tanácsos, a nagyváradi tankertület kir. főigazgatója tegnap délután hivatalos körutját megszakítva hazaérkezett. A főigazgató rövid itthonlét után Budapestre utazik, hogy a főigazgatók tisztelgő küldöttségében, mely dr. Berzeviczy Albert, az új vallás- és közoktatásügyi miniszter elé járul, résztvegyen. Az üdvözlő küldöttséget, melyet dr. Erdődi Béla, fővárosi tankertületi főigazgató vezeti s melyben

az ország összes főigazgatói résztvesznek, az általános kihallgatások alkalmával, csüörtökön délután fogadja Berzeviczy mini zter.

* Diszes temetés. Nagy részvét mellett ment végbe vasárnap délután Dita Mihály gör. kath. ruthén esperes plébános nejének, szül. Antal Irma urnőnek temetése. A halottas ház udvara egészen megtelt előkelő résztvevő közönséggel, kik az utolsó végtisztességet jöttek megadni az elhunyt nemeslelkű urinőnek. A temetési szertartást Laurán Agoston gör. kath. püspöki helynök fényes segédlettel végezte, miközben a gör. kath. szemináriumi énekkar megható gyászénekeket adott elő. Majd a gyönyörű koszorúkkal borított diszes érczkoporsót a négyes fogatu üveges halottas kocsira helyezték és megindult az impozáns gyászmenet a váradoszlási nagytemetőbe, hol a megboldogultat örök nyugalomra helyezték. A koszorúk szalagjain a következő felirások voltak:

Bánatos férje — felejthetlen jó nőnek.
Szeretett jó anyáknak — Jolán, Melanie és Miklós.

Gyermeki szeretet jeléül — Sándor és Veturia imáinkkal kísérünk.

Felejthetetlen testvérünknek — Nelli, Frizi és Cornél.

Felejthetlen jó testvéremnek — Miklós.
Utolsó üdvözléül — a Sereghy család.
Gyuri és Ilonka — Felejthetlen Irma mamának.

A diszes temetést Weiszlovits Adolf és Fia első nagyváradi temetkezési intézete rendezte.

* A villamos világítás és a czégtáblák. Nagyvárad város tanácsa legutóbb tartott ülésén elhatározta, hogy a december 16-án megkezdődő utcái villanyvilágításra való tekintettel mindazon bolti czégeknek, illetve czégtábláknak, melyek akadályául szolgálnának a villanyfény terjeszkedésének, sürgősen elavoltíja. A tanács ezen nagyon helyes határozatának keresztül vitelére s az intézkedések megtételére a rendőrséget hívta fel. Gerő Armin rendőrkapitány most felhívást bocsátott ki az üzlettulajdonosokhoz, hogy mindazon czégtáblákat, melyek a falból kinyílnak s így a villanyos lámpák fényét elfogják, legkésőbb december 15-ig annál is inkább eltávolítsák, mert ellenkező esetben azok eltávolítását az üzlettulajdonosok költségére, a rendőrség fogja eszközölni.

* Hajóösszeütközés a Dunán. Tegnap reggel 6 órakor a Vigadó előtt a Dnnán összeütközött a Propeller társulat Vigadó nevű propellere, a Magyar Építő Résztársaság Kelet nevű teherszállító gőzösével. Az összeütközés rendkívül heves volt, s a Vigadó fara egészen összetört. A propeller nyomban süllyedni kezdett, s a víz hatalmas erővel tödült a hajó testébe. A Kelet legénysége nyomban hozzáfogott a mentéshez. Emberéletben nem esett kár, még csak meg sem sérült senki. A hajóösszeütközés dolgában a rendőrség megindította a vizsgálatot.

* Apátság és prépostságok adományozása. A hivatalos lap vasárnapi száma közli, hogy ő Felsége még Wlassics Gyula, volt kultuszminiszter ellenjegyzése mellett dr. Engels János csanádi kanonok s egyházmegyei tanfelügyelőnek a Szent Péter és Pál apostolokról nevezett ó-budai, dr. Valihora Agoston kalocsai kanonok és papnevél intézeti igazgatónak a Szent Mária Magdolnáról nevezett címzetes prépostságot, Wittenberger Antal csanádi kanonoknak pedig Szent Benedekről nevezett Esztergom melletti címzetes apátságot adományozta.

* Lopás a piacon. Vasárnap délelőtt Szabó Istvánné Szt. László-téren kenyeret vett. Az alku közben a nagy tolongásban valaki mellé furakodott s felhasználván az alkalmat, lenyúlt a Szabóné zsebébe s pénztárczáját kilopta belőle. A tárczában 12 kor. 60 fillér pénz volt. A rendőrség károsult panaszára a nyomozást folytatni tette.

* Villanyvilágítási mizériák. Vasárnapi számunkban megemlékeztünk a nagyváradi villamos művel beállott zavarokról. A világítás vasárnap, mint irtuk, elmaradt, s még jókora idő telik bele, míg megkezdhetik a próbavilágítást. A villamos telepen kevés a víz, dacára, hogy erősen állították az ellenkezőjét. Így aztán még a gépek bejáratánál is az u. n. puffogatással spórolják a vizet. Most az a terv merült fel, hogy a második kut helyett víztornyot építenek, ami ismét jókora összeget igényel. Kitént az is, hogy a gépek nincsenek bejáratva. Tegnap dr. Hoór Mór tanár és Hollós József műszaki tanácsos Nagyváradra érkeztek. Ma, kedden délután 4 órakor a villamos világítási bizottság ülést tart, amelyen megbeszéljük a tendő intézkedéseket.

* Eltűtötte a kocsit. Papp Demeterné Fagyivásárhelyi asszony az urával együtt egy szék szalmát hozott be tegnap délelőtt Nagyváradra. A Kolozsvári-utcán az örök mellett haladó asszonyt hátulról eltűtötte Balázs János kishűnöi uradalmi kocsis. A súlyosan sérült asszonyt kórházba szállították. A vigyázatlan kocsis ellen a rendőrség folyamatba tette az eljárást.

* A jászói premontrei-rend gyászja. A jászóvári premontrei kanonokrendnek ismét gyászja van. Rendtársuk Bakonyi Ambró Lajos jászóvári premontrei kanonok, áldozó pap, a rozsnói kath. főgimnázium volt tanára, konventi tag fiatal életét folyó évi november hó 12-én, kora 29-ik, rendi pályájának 9-ik, áldozó papságának 4-ik évében, egy esztendei tanári működés után, hosszu s csendes békével viselt kinos szenvedések között befejezte és a szentségek ismételt buzgó felvétele után lelkét Teremtőjének visszaadta. Temetése szombaton ment végbe. Általános részvét kísérte sirjába.

* Munkájában megzavart betörő. Vasárnapról hétfőre viradó éjszaka a Kis-Pecze- és Heates-utcák sarkán levő szatós üzletben egy eddig még ismeretlen alak be akart törni. Munkájában az ugyanazon házban lakó Krecs nevű ügynök zavarta meg, aki éppen haza jött. Krecs látván, hogy kívül van dolga, botjával olyat huzott a betörő hátrára, hogy botja eltört. A betörő pedig futva elmenekült.

* Árlejtések a városnál. Nagyvárad városánál tegnap tartották meg az árlejtéseket a fűtőanyag és a nyomtatványok szállítására. A tüzfára négyen pályáztak és pedig: Bródy Samu, aki a cserfa köbméterét 7 kor. 15 fillérrel, Friedmann és Schwarcz 7 kor. 15 fillérrel és Diósi Ignác fia Lajos, aki 6 kor. 90 fillérrel hajlandó szállítani. A legelőnyösebb tehát a Diósi cég. — A város részére szükséges nyomtatványokra pályáztak: Boros Jenő 7% engedménnyel, Láng József 6 3/4% engedménnyel, ifj. Berggr Sámuel 11% engedménnyel, Sourenfeld Adolf 3 8/10-ed % engedménnyel. Laszky Armin 4 1/2% engedménnyel. E szerint ifj. Berger Sámuel ajánlata a legelőnyösebb. — Eddig a nyomtatványokból 40%-nál magasabb engedmény volt, míg most a legelőnyösebb ajánlat 11%. Ezen körülményt azon már közölt tényvel okolják meg a nyomdatulajdonosok, hogy a nyomdász sztrájk folytán megdrágult munkaerő következtében a nyomtatványok árát 20%-al kénytelenek felfemelni.

* Cipész munkások sztrájkja. A nagyváradi szervezett cipész munkások, szakegyleti helyiségükben vasárnap délután gyűlést tartottak, a melyen kimondották a helybéli előkelő cipész iparosok ellen irányuló részleges sztrájkot. Magasabb munkabért kívánják a darab számított munkánál. Ebbeli elhatározásukról, illetve követelésükről szóló beadványt tegnap adták át Gerő Armin rendőr-

kapitánynak, akinél az érdekelt cipész iparosok is megjelentek. A munkaadók sérelmesnek mondják a munkások eljárását, egyrészt azért, mert a munkások egyes munkákra munkadíj előleget vettek fel még a múlt héten, azonban a munkát nem végezték be, hanem sztrájkba léptek; másrészt pedig azért, mert előzetesen nem tárgyaltak a munkások veük. Kijelentették a munkaadók, hogy míg egymással értekezvén, a további teendőkre nézve egyöntetű megállapodásra jutni nem tudnak, a békéltető bizottság előtt meg sem jelennek s azért egy heti határidőt kértek, azt remélve, hogy ezen idő alatt a békés megoldásra módot fognak találni.

* **Kettős esküvő.** Diszes, nagy közönség jelenlétében adta az Ur szolgálja áldását vasárnap délután a premontrai-rend templomában két ifju boldog párra. Öv. *Kauczil* Istvánné két szép kedves és bájos leányának, *Mariskának* és *Emmuskának* esküdtek örök hűséget, szeretetet, előbbinek *Faragó* János fiatal könyvkötő iparos, utóbbinak *Agocs* Antal szolnoki m. kir. államvasuti mozdonyvezető. Az új párokat *Dencs* János cz. kanonok, plebános adta össze és szívhöz szóló beszédet intézett az egybekeltékhez. Este a menyasszonyok édes anyja házában szűkebb körű, de rendkívül kedélyes, vidám lakoma volt.

* **A vasuti altisztek mulatsága.** A nagyváradi vasuti altisztek és alkalmazottak január 8-án hangversenyt rendeznek. A kiváló testület 10 tagú küldöttséggel kérte fel a közreműködésre a Sziligeti-színház illusztris művészasszonyát, *Russinszky* Ilonát, aki megígérte, hogy *Dóczi* József szép dalait előlékeli a hangversenyen, ezenkívül pedig *Maulhner* Gusztáv zenetanár úr az ő számára írt kis románczát: *Az apró tragédiákat*, a mely nemsokára nyomtatásban is megjelenik s valamelyik operett betétként fog szerepelni. A kis zenemű keltetésének története az, hogy a fiatal szerzőt anyyira elragadta a művész csodás hangja, hogy ahhoz méltó zenemű írásához kezdett s *Apró tragédiák* czim alatt meg is született egy finom, megható, meleg romantikus dal.

* **Nagyobb vállalatoknál alkalmazott munkások szervezkedése.** A nagyváradi kereskedelmi és ipari vállalatoknál alkalmazott nem szakmunkások között mozgalom indult meg érdekeik megvédése céljából. Már két ízben tartottak népes értekezleteket, amelyeken megállapodtak abban, hogy »Kereskedelmi, Gyári és Ipari alkalmazottak önszervező egyesülete« czim alatt szervezkednek. Az egyesület az önhibáján kívül munkanélküli maradt tagoknak segínyt nyújt s elhelyezéséről gondoskodik. A kiküldött szűkebb bizottság már elfogadta az ideiglenes titkár által kidolgozott alapszabályokat. Az alakuló gyűlést a jövő vasárnap tartják meg s az ez alkalommal elfogadott alapszabályokat mihamar felküldik a belügyminiszterhez jóváhagyás végett.

* **Kereskedelmi alkalmazottak önművelődése.** A nagyváradi kereskedelmi alkalmazottak körében élénk mozgalom indult meg az iránt, hogy tanfolyamot létesítsenek művelődés előmozdítására. Hogy a mozgalom sikerre fog vezetni, már az is bizonyítja, hogy a helybeli felső kereskedelmi iskola igazgatója, dr. *Kováts* S. János, s a tanári kar minden tagja megígérte támogatását. A tanfolyam megnyitását a kezdeményezők még e hónapban tervezik, ha jelentkeznek kellő számban lesznek. E tárgyban ma kedden este 9 órakor a kereskedelmi alkalmazottak egyesületében (Kossuth L.-utca, Füchsl ház I. em.) nagy értekezlet lesz.

* **A távoli rokon.** *Szolcsányi* Hugó jogakadémiai tanárhoz néhány nappal ezelőtt beállított egy ismeretlen egyén, aki *Treiter* Ganz-gyári mérnöknek, a jogtanár távoli rokonának adta ki magát. E jog czimen két napig volt vendége *Szolcsányi* házában, majd

pedig különféle hamis ürügyek alatt 40 koronát kért és eltávozott. Hosszabb ideig való távolléte felkeltette a gyanút az előkelő családban a távoli rokon személye iránt s mikor már egyáltalában nem jelentkezett, a rendőrségnél panaszt emeltek. A rendőrség kutatni kezdett s már eddig meg is állapította, hogy a Ganz-gyárnak *Treiter* nevű mérnöke nincs is. Így azután kétségtelen, hogy az illető egy közönséges szélhámos volt, kinek kézrekerítése iránt a rendőrség a szükséges intézkedéseket megtette.

* **A petróleumlámpa áldozata.** Lapunk vasárnapi számában megemlékeztünk arra borzalmas szerencsétlenségről, mely *Gurzó* István rendőr feleségével Nagy Annával szombaton kora reggel az égő lámpába petróleumtöltés közben a petroleum felrobbanása által történt. Ugyanis a szerencsétlen asszony egész testét összeperzselték a lángok s a biharmegyei köz-kórházba szállították életveszélyes sebeivel. A szegény asszony borzasztó kínokat állott ki utolsó perczéig s vasárnap virradóra elhunyt. Temetése tegnap délután ment végbe a köz-kórházból nagy részvét mellett. Koporsójára férjének rendőrtársai diszes koszorút helyeztek. A szegény asszony több apró gyermeket hagyott árván.

* **Találtatott.** Tegnapra viradó éjszaka a Komendáns réten találtak 10 drb. Brokhaus-féle konverzations lexikont. E könyvek a legnagyobb valószínűség szerint ama lopásból erednek, a melyet még e hó 8-án este követtek el az állomáson ismeretlen tettesek, akik feltörvén egy vasuti kocsit, ahol két ládát elloptak. Az egyik ládában fadoboz volt, a másikban pedig könyvek. — Találtatott azonkívül egy pénztárca pénztartalommal. Ez átvehető a rendőrség 3. számú szobájában.

X Ma már mindenki tudja, hogy városunk legelőnyösebb bevásárlási forrása *Wallerstein* *Fülöp Fiai* nagyáruháza (Nagyvára), Bémer-tér), hova bizalommal fordulhat mindenki szükségleteit beszerezni. Mi részünkről ez uton ajánljuk olvasóközönségünk szives figyelmébe. Bővebb felvilágosítással szolgál a cég lapunk mai számában közölt hirdetése.

Igazságszolgáltatás.

Modern paraszt dráma.

— Esküdtzéki tárgyalás. —

Érdekes, szomorú paraszttörténet foglalkoztatja most a nagyváradi törvényszék esküdtbíróóságát. Régi fajta, ismerős paraszt dráma, melynek szereplői a színp dról ismeretesek, csak a történet mozzgatója, lélektani oka új, — a pénz . . .

Itt már modern szint kap a régi bűn, mert azokban az ismerős paraszt drámában szerelemért ölnek a hősök, itt a vagyonért teszi el láb alól öreg, megrokkant férjét az éni vágyó asszony.

A bűnös történet rövid vázlatja a következő:

Váradi József, a 60 éven túl lévő öreg bakonyzegei gazda, 1897. tavaszán merész nagy lépésre szánta el magát. Második legénységét megunva, házasodni készült. Az öreg éloi vágyó ember a falu legszeblányára vetett szemet. Az irigylet szép lány, a 17 éves *Tarnóczi* Julcsa volt, a kinek a familiáját csábította a *Váradi* uram vagyona. Így hát megkötötték a házasságot a virágában lévő szegény hajadon és az öreg gazdag *Váradi* József.

Ez a házasság aztán megrázó paraszt dráma kiindulója lett. Az érdek nem birta összefüzni s elsimítani az ellentéteket. A fiatal asszony mindenképp szabadulni akart a zsörtölődő öreg gazdától, de a vagyont nem akarta a családl eljásztani.

Mikor aztán megtudta az asszony, hogy *Váradi* József végrendeletében felesége mellőzéseivel rokonaira akarja vagyona nagyrésztet

hagyni, végleg megérlelődött gyűlölete az öreg *Váradi* ellen s tervet szőtt az öreg elpusztítására. Anyjával, öv. *Tarnóczi* Imrénével revolvert vásároltatott Debrécezen. Mikor aztán otthon volt a gyilkos szerszám, kicsalta az urát a szőlőbe s oda hívatta a kereszt fiát is. Könnyű aztán vigan voltak. Itatta az asszony az öreg *Váradi* s csak késő este tértek haza.

Ejféli tájban aztán j-jvesztékelve futkosta be a falut *Tarnóczi* Juliánna, hogy megölte magát az ura.

Hihetetlennek tetszett faluszerte a hír, de valóban ott találták patyolat nyoszolyájában vértócsába lagya az öreg *Váradi* Józsefet. Fejét fura át a golyó, s kezében marokra fogva a gyilkos szerszámot szorongatta. Nagy volt az álmélkodás faluszerte, hogy a dúsgazdag *Váradi* József öngyilkos lett.

Suttogni is kezdtek faluhosszat a temetés után, hogy része lesz a dologban a fiatal asszonynak is. Gyanúok és körülmények merültek föl, s a csendőrség jelentése nyomán az ügyészség vizsgálatot rendelt el.

Tarnóczi Juliánna ellen nyomos bizonyítékok tanúkodnak s így történt aztán, hogy második esküvője napján, amikor egy dli fiatal legénynyel készült egybekelni, a fiatal menyecskét letartóztatták.

Az ügyészség azzal vádolja az asszonyt, hogy előző megfontolt szándékkal ő tette el lábaltól *Váradi* Józsefet. Az asszony áhátatosan tagad s a tegnapi tárgyalás folyamán anyjával együtt mentségeket halmoznak, hogy ők ártatlanok a *Váradi* József halálában.

Ma folytatják a tegnap megkezdett tárgyalást, melyen *Nagy* Ferencz előköli. A vádat *Korn* Lajos, a védelmet pedig *Rádl* Ödön képviseli.

A Böhm ügy a Nagyváradi kir táblán. Ma, vagy holnap egy egész kocsiderék akta és könyv érkezik az aradi kir. törvényszéktől a nagyváradi királyi táblához. Az aradi ipar és népbank hirhedt sikkasztó direktora, *Böhm* Adolf ügyének aktái s az említett bank üzleti könyvei kerülnek a nagyváradi táblához, hova az ítélet meg lett felebbezve. A tábla felebbviteli tanácsa rövid időn belül foglalkozik a vádlottak felebbezéseivel.

Következetesség. Ellopták öv. *Kohn* Albertnének egy darab huszkoronását s azért bevádolt egy cselédleányt, a ki nála egyszer takarított. *Fassie* Pál bíró tanácsa elé került a dolog tegnap; ügyész volt *Baróthy* Pál, védő dr. *Krúger* Aladár.

Kohnné keservesen adta elő a panaszát.
— Ott volt a pénz a párna alatt, kérem szépen. Ez a leány lopta el.
— Megesküszik maga arra? kérdi az elnök.
— Mi?
— Nem *mi*, mert itt a bírósággal beszél. Megesküszik rá, hogy a leány lopta el?
— Megesküszik arra, lelkem, az egész utca.

— De maga megesküszik-e?
— Mi?
— Mondtam már, hogy nem *mi*, hanem *tessék* vagy *kérem*. Megesküszik rá, hogy ez a leány lopta el a pénzét?
— Lelkem bíró ur, megesküszik arra a *Schlesinger* Móricz, az unokám, mert az is velem lakik, szegényesen vagyunk, becsurog néha a viz is a szobámba, az igaz, hogy most nem, mert kijavítottam, de sok pénzembe is került . . .

A bíróság csak nézte, mikor lesz ennek vége?
— Befejezte már? Nos akkor mondja, megesküszik arra, hogy ez a leány lopta el a pénzét?

— Mi?
Már erre hangos kacagásban tört ki mindenki. Az elnök nyelt egyet s rendületlen nyugalommal kérdezte tovább:
— Megesküszik vagy sem?
— Meg én, lelkem, minderre.
— Hát látta, hogy ez lopta el a pénzt?
— Azt nem láttam.
— Mégis megesküszik rá, hogy ez lopta el?
— Meg én, tekintetes ur.
— Hát aztán honnan tudja, hogy a vádlott lopta el?

— Tudja ezt az egész Bagoly-utca, meg a Veréb-utcai, meg a Schlesinger Mór, az unokám, aztán a Hári is tudja, akit akkor küldtem ki a szeméttel, mert én már öreg asszony vagyok, hetvenkét éves, de a mi igaz, az igaz.

— De maga nem látta?

— Nem én, de tudom, mert a Schlesinger Mór, az unokám . . .

De sem a Schlesinger Mór, a Kohnné unokája, sem a Bagoly-utczáról és Veréb-utczáról kihallgatott többi tanuk nem igazoltak semmit. Az ügyész el is ejtette a vádat, Kohnné érvelte s a védbeszéd után a törvényszék a vádlottat felmentette.

— Felebbez vagy sem? — kérdezte a bíró Kohnnét.

— Mem tudom . . . én magukra bízom.

— Azt nem lehet. Mondja meg röviden: felebbez-e? Igen, vagy nem.

— Nem tudom . . . én csak olyan szegény asszony vagyok, irni sem tudok, nagyot hallok, az uram is meghalt . . .

— Nem az a kérdés. Azt mondja meg, felebbez-e?

— Ejnye no . . . az a Hári is hazament, nem kérdezhetem meg tőle. Legalább az uramtól kérdehetném meg . . .

— De hisz az meghalt!

— Az unokámat akartam mondani, a Schlesinger Mór, a ki velem lakik . . .

— Hát felebbez vagy sem?

— Mi? Vagy úgy, no! Igen, én ezt magukra bízom lelkem . . .

Szerencsére megjött az unoka, a Schlesinger Mór, a ki öv. Kohnnéval lakik s az ő biztatására az öreg asszony végre kijelentette, hogy nem felebbez.

IRODALOM.

A színház. Ma jelent meg Falk Richárd szerkesztésében A Színház című hetilap első száma. A fényes kiállítás, szépen illusztrált színházi hetilap du tartalma buzdít az érdekesnél érdekesebb közleményektől. *Rákosi Jenő* levele után Ignotus verse következik. Majd *Küry Klára* Esményi opera címűen értekezik, ezt követi *Lóránt Dezső* szatirikai cikke, mely a színiélet és politika között keres párhuzamot. *Jászay Mari* interjúja, *Mercy Adolf* verse, *Sziklay Kornél* cikke, *Weidinger* vallomása a sikerről következik ezután. A Színház specialitása azonban a *friss premierek ismertetése* a szerzők, szereplői és egyéb jeleretű képeivel. Az első számot a *Senki*, az *Aranyvirág*, a *Vándorlegény* és a *csodagyermek* képei díszítik. *Szomorj Dezső* a párisi, *Kende Géza* a berlini színházokról értekezik. A címlapot *Linc Lajos* festette. Egyes száma 20 fillér. Szerkesztőség és kiadóhivatal VII. Baross-utca 59.

SZÍNHÁZ.

HETI MŰSOR:

Kedd: Cyrano de Bergerac.

Szerda: Báránycsók, operette (új.)

Csütörtök: Báránycsók, operette (új.)

Péntek: A Zsába.

Szombat: A Vasgyáros. Verő Janka fellépte.

Vasárnap: d. u. Drótostól. Este: Liliom Klári, új népszínmű itt először.

A madarász.

— Mezey Jolánka és Raskó Géza felléptével. —

A Madarász kedves régi melódiáit elevenítették föl vasárnap este a színházban Mezey Jolánka kedvéért, a ki a Postás Milka szerepét választotta második váradi fellépésére s valóban szerencsésen választott. Mind azokat a kedves finom tulajdonságokat, melyeket előző este annyira gyönyörködve láttunk a miniatűr kis szubrette játékában, vasárnap este foko-

zotta öntudatosabban csillogtatta. Másik érdekessége a vasárnapi előadóknek Raskó Géza, a Népszínház baritonistájának vedégszereplése, a kit Horváth rekedsége miatt kért kölcsön az igazgatóság. A lány csengőst, kellemes meleg hangú baritonistától valódi élvezet volt hallani az első felvonás dalait, a mikor oly tisztán, oly hajlékonyan csengett Raskó hangja, mint egy tiszta brács hangja.

Különösen a főemléke dal előadásában ragyogtatta ének művészetét.

A vedégeken kívül *Ruzsinszky Ilona* kristály tiszta hangja excellált a hercegnő szerepében.

Szatmáry humora és *Erézy*, meg *Sziklay* torz komikuma érdemel még említést. —os.

Szigligeti-Színház.

Folyószám 46. Bérletszám 45. (páratlan.)

Ma, kedden 1903. november 17-én:

Cyrano de Bergerac.

Operette.

HELYARAK: Nagypáholy 14 koron. Földszinti és első emeleti páholy 12 kor. Másodemeleti páholy 8 kor. Zsolye 3 kor. Kórszék 2 k r. 40 fill. Támlásszék, 2 kor. Erkélyülés 1-ső sor 1 kor. 20 fill., közép 2-ik sor 1 kor. Erkélyülés oldal 2-ik sor 80 fill. II. emeleti zártszék 60 fill. Földszinti állóhely 1 kor., Diák és katonajegy a földszintre 60 fill. Karzati állóhely 40 fill. Egy színlap 20 fill.

Jegyek előre válthatók a színház jobb oldalán, a bérházzal szemben, d. e. 10-től 12 óráig, d. u. 3-től 5-ig. Esti pénztárnyitás 7 órakor.

A holnapi előadásra jegyek már d. u. 3. óráig előre válthatók.

Kezdeté fél 8 órakor, vége 10 órakor.

Holnap, szerdán november 18-án

Báránycsók.

Operette.

NYILTÉR.

Köszönetnyilvánítás.

Mindazon jóakaróink és ösmerőseink, kik drága halottunk Waldmann Lajos végtisztességén részvét megjelenségükkel mérhetlen fájdalomainkat enyhíteni igyekeztek, ez uton fogadják igaz szívből eredő hálás köszöneteinket.

498

A gyászoló család.

Kiárusítás

díszműárak

és

gyermekjátékban.

Mint hogy az uri divat raktáramat lényegesen megnagyobbítottam, helyszűke miatt a díszműárakat u. m. *Bronzárak*, *Dohányzókészletek*, *Díszórák*, *kassetták*, *China-ezüst* tárgyakat, *Alpaccza-ezüst kanalak* és *evőeszközök*, *faldíszeket*, *gyermekjátékokat* mélyen leszállított áron, sőt beszerzési áron alul is teljesen kiárusítom.

Leipnik Mihály,

Olaszi, Bémer-tér. 449

Szántó Dezső

műlakatos műhelyét 497

Szent János-utca 25. sz.
alá helyezte át.

Telefon szám: 491.

Kálmán Sándor

ékszerész.

Nagyvárad, Szt. László-tér.

Ajánlja: *Drágakövek*, *ékszerek*, *arany* és *ezüst ajándéktárgyak*, *női és férfi aranyórák*, *ezüst evőeszközökből álló nagy raktárát*, a **legszebb** szabott árak mellett. 483.

Javítások és átalakítások a legfinomabb kivitelben.

Telefonszám: 409. Telefonszám: 409.

REGÉNY CSARNOK.

Az orvos és betege.

Írta: Conau Doyle.

8.

— Az izmok merevségéből itélve legalább három órája halott lehet, — mondottam én.

— Talált valami különösöt a szobában? — Tudakozódott Holmes.

— Egy csavarhúzó és több csavar hevert a mosdóasztalon. Azonkívül az öngyilkos egész éjjel nagyon erősen dohányzott. Ime négy szivarcsutka, melyet a kandallóban találtam.

— Hm, — elmékedett Holmes — itt van valahol az öngyilkos szivarcsipkája?

— Nincs itt, nem láttam szivarcsipkát.

— Vagy a szivartárczája?

— Az a kabátjában van.

Holmes kinyitotta a szivartárczát és megvizsgálta az egyetlen szivart, mely még benne volt.

— Ez havanna szivar — szölt — amazok pedig abból a sajátos fajtából valók, melyet a hollandusok Kelet-Indiából hoznak be hozzánk. A hosszúságukhoz képest rendkívül vékonyak és nagyjából szalmába vannak pólyázva.

Erre elővette nagytűt üvegét és megvizsgálta a négy szivarvéget.

— Kettőt szipkából szított el és kettőt a nélkül! — mondotta. — Kettőt egy kissé tompa késsel vágtak le s a másik kettőt igen éles fogakkal harapták le. Itt nem öngyilkossággal van dolgunk, Lanner. Ezt az emberi jól kieszelt terv szerint teljes hidegvérrel megölte néhány gonosztevő.

— Lehetetlen! — szölt a rendőrhivatalnok.

— Miért?

— Miért választanának a gonosztevők ilyen kényelmetlen halált az áldozatuk számára?

— Ezt kell kioskodnunk.

— De hogy juthattak volna be?

— A kapu.

— De hisz reggel még rajta volt a keresztrúd!

— Akkor úgy tették rá, miután a gyilkosok már eltávoztak.

— Honnan tudja mindezt?

— Láttam a lábnyomát. Bocsásson meg egy pillanatra, mindjárt itt leszek s akkor talán még többet is tudok önnek mondani.

Odament az ajtóhoz, megvizsgálta a lakatot az ő szabatos, rendszeres módja szerint kihúzta a kulcsot, mely belül volt a zárban s jól megnezgette.

Az ágyat, a szőnyeget, a székeket, a kandallót, a holttestet és a kötelet is gondos vizsgálatnak vetette alá. Ekkor a rendőr segítségével levágtuk a kötelet és leemelve a halottat, szótlanul egy lepedőt terítettünk reája.

— Honnan kerül a kötél ide? — kérdezte Holmes.

Trevelyan egy kötél-csomót vont elő az ágy alól. — Ennek egy darabja ez! — mondotta.

— Blessington állandóan tűzveszélytől félt s mindig tartott maga körül egy mentőkötéletet hogy az ablakon keresztül menekülhessen, ha esetleg lángba borulna a lépcsőház.

— Ez persze nagyon megkönnyítette a munkájukat! — jegyzete meg Holmes elgondolkodva.

— Igen, a tények nyilvánvalók s magam sem csodálkozom, ha délutánig sikerülne a gáztett összes indító okait önnek elmondanom. Blessington arczképét onnan a kandallóról magammal viszem, talán megkönnyíti a kutatást.

— De hisz még semmit sem magyarázott meg nekünk! — szólt a doktor.

— Az események sorrendje felől azt hiszem alig lehet kétség. Három ember volt részes a gáztettben; az a fiatal ember, az az öreg és egy harmadik, a kinek kilétével még nem vagyunk tisztában. A két első játszotta az orosz nemest és fiat, tehát van rá módunk, hogy pontos leírásukat adjuk. Segítőtársuk, a harmadik, beeresztette őket a házba. Ha szabad önnek tanácsot adom, Lanner ur, azt mondom, fogassa el a szolgálót, ki mint hallom csak nem régiben állott a doktor új szolgálatába.

— A szolgát sehol sem lehet találni! — sólt Trevelyan. — A szakácsznét és a szobá-

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

A képviselőházból.

Budapest, nov. 16. (Saj. tud. táv.) Nessi Pál délután fél két óráig beszélt, mikor a szegedi eset tárgyalásához ért, a jobboldalon többen hangosan beszélgettek, mire a szélsőbalról többen átkiáltottak: Csend... Ne beszéljenek, hiszen nem mulatságos, de szomorú dolog ez. A honvédelmi miniszter tovább beszélget, mire Kubik feláll és indulatosan kiáltja:

— Fogja már be a pofáját.

Oriási kavargás és zaj támad erre.

Tisza az elnöki emelvény felé int, Jakabffy elnök Kubikot rendre utasítja.

Kubik Béla: Csak azért utasít rendre, mert a miniszterelnök parancsol.

Nessi Pál ezután beterjeszti határozati javaslatát, hogy a király vezérleti és belserveszeti jogát a vezérleti nyelv megállapítására vonatkozólag módosítsák s törvényben meghatározzák.

Molnár Akos Nessi beszéde után kéri az idő előre haladott voltára tekintettel, hogy a bejelentett interpellációját holnapra halaszthassa. Tisza ellenzi az elhalasztást.

Rigó Ferencz megsértik a szokás jogot. Már két óra.

Dragulics Pál: Menjen a folyosóra füttyölni.

Rigó: Maga ne beszéljen, maga már elmondta a magáét. Erre általános derültség támadt.

Molnár Akos ezután elmondja az olasz kormányra vonatkozó interpellációját, melyre Tisza legott válaszol. Kijelenti, hogy a kormány kénytelen a régi tarifát egy időre fentartani, mert a jelen viszonyok között új kereskedelmi

szerep nem köthető. Januárban tehát vissza vonva a szerződés felmondást, meghosszabbítják az eddigi vám szabályzatot.

Nessi Pál nem veszi tudomásul a miniszterelnök válaszát.

Kossuth Ferencz születésének 61-ik fordulója.

Budapest, nov. 16. (Saj. tud. táv.) A függetlenségi képviselők ma testületileg üdvözölték Kossuth Ferenczet születésének 61-ik évfordulója alkalmával.

A párt jó kívánságait Thaly Kálmán tolmácsolta, mire Kossuth Ferencz meghatva válaszolt.

Üdvözölte a párt egyszersmind Lajos Tivadart is, aki válaszolván, annak adott kifejezést, hogy ő külföldön is figyelemmel kíséri a magyar politikát s örvendetes haladást lát, tehát a most folyó küzdelemben kitartást kíván.

Barabás az ugrai választásról.

Budapest, nov. 16. (Saj. tud. táv.) A függetlenségi pártban ma Barabás Béla jelentést tett ugrai utjáról, s úgy nyilatkozott, hogy a nép kész Ugrán a 48-as eszmék táborába állni s valószínűnek tartja ügyes vezetéssel a párt dialát.

KÖZGAZDASÁG.

Margittai szarvasmarha kiállítás.

A biharmegyei gazdasági egyesület vasárnap e hó 15-én Margittán díjazással egybekötött szarvasmarha kiállítást rendezett. A kiállítás fényesen sikerült. A bemutatott állatok minősége olyan volt, hogy ritkán lehet egy vidéki díjazáson olyan sok szép állatot látni, mint Margittán.

Különösen a tehének csoportja volt elsőrangú. A bemutatott állatok száma is elég szép volt, tekintve, hogy a kiállítás csak a margittai járásra terjedt ki.

Osszesen bemutatottak 75 darab tehenet és üszőt.

A kiállításon az elnöki tisztséget a gazdasági egyesület felkérésére Pap Imre választmányi tag teljesítette, a bíráló bizottság pedig a következő volt:

Elnök: Pilis Gyéza ker. állattenyésztési felügyelő, tagok: Eichnges József urodalmi intéző, Micskei Antal margittai gazda; Kállay N. Lajos tóti gazda, Platz Károly járási állatorvos, jegyző Weingärtner Andor titkár. A bíráló bizottság a kiállított állatokat tüzetesen megsemmelté s díjakat a következőknek ítélte oda:

I. Borjas teheneikért.

1-ső díj 80 kor., nyerte Vigh Bálint széplaki lakos 6 é. »daru« nevű tehenével.

2-ik díj 60 kor., nyerte Szarvady János balyoki lakos 7 é. »szőke« nevű tehenével.

3-dik díj 30 kor., nyerte Hermann Ferencz balyoki lakos 4 é. »hattyu« nevű tehenével.

4-dik díj 20 kor., nyerte K. Szabó Sándor margittai lakos 9 é. »nyalka« nevű tehenével.

5-dik díj 20 kor., nyerte T. Lázár Demeter száldobágyi lakos 8 éves »bimbó« nevű tehenével.

6-dik díj 20 kor., nyerte Kállay Lajos tóti lakos 7 é. »bimbó« nevű tehenével.

7-dik díj 20 kor., nyerte Simai Antal margittai lakos 10 é. »virág« nevű tehenével.

8-dik díj 10 kor., nyerte Rosuha János kétzi lakos 5 é. »nyalka« nevű tehenével.

II. éven felüli üszőkért.

1-ső díj 40 kor., nyerte Sárközy Imre balyoki lakos 3 éves üszőjével.

2-dik díj 20 kor., nyerte Kállay N. Lajos tóti lakos 3 éves üszőjével.

2-dik díj 10 kor., nyerte Szoták József margittai lakos 2 és fél éves üszőjével.

III. 2 éven aluli üszőkért.

1-ső díj 40 kor., nyerte T. Lázár Demeter száldobágyi lakos 1 éves üszőjével.

2-dik díj 20 kor., nyerte Kállay N. Lajos tóti lakos 6 éves üszőjével.

A díjakat Papp Imre kiállítási előök szakaszerü beszéd kíséretében kiosztotta, mely után a kiállítást berekesztette.

Értéktőzsde

Budapest, nov. 16.	
Osztrák hitel	688.50
Magyar hitel	749.50
Allamvasut	694.—
Rimamurányi	488.—
Magyar jelzalog	535.25
Salgótarjáni	—
Wagon-kölcsön	—

Határidők.

Budapest, nov. 16.	
Buza októberre	7.36
Buza áprilisra	7.38
Tengeri	6.26
Rozs okt.	6.30
Zab ápr.	5.90
Káposzta, repce, aug.	11.90

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1903. nov. 16-án.	
Magyar aranyjárdék 4	118.50
Magyar koronajárdék	98.35
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 1/2	—
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2	—
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	—
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	98.25
Italmérsi jog megváltási kötvény	—
Horváth szlavonföldterhermentesítési kötvény	97.75
Magyar nyereség-sorsjegy-kölcsön	206.—
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek-kölcsön	158.—
Osztrák járdék papirban	100.25
Osztrák járdék papirban	100.50
Osztrák járdék aranyban	119.25
Osztrák államkötvények	99.75
Osztrák államsorsjegyek	155.—
Osztrák magyar bank részvény	16.10
Magyar hitelbankrészvény	743.50
Osztrák hitelintézet részvény	668.50
Párisi vista	19.05
29 frankos arany (Napoleon'dor)	117.17
Németbirodalmi márka	239.57
Londoni vista	95.20
20 márkás arany	23.47

A szorhonokiómért tetelne:

Dr. VUCSKICS GYULA.

AMERIKA.

Indulás Havréből minden szombaton. Menetjegy a

francia vonalon át.

Gyors és jó szállítás. Kitűnő ellátás, beleértve bort és liqueuröket. Közelebbi felvilágosítás ingyen és bérmentve nyerhető:

Französische Linie

Wien, IV. Weyringergasse 8. 429.

Kiadó lakás.

A Kossuth-utcai Mezey-féle házban egy I. emeleti lakrész, mely áll: 2 utcai szoba, 3 udvari szoba, 1 üveges teras, 1 cselédszoba és mellékhelyiségekből, 1904 május hó 1-től kiadó.

Bővebbet a házmesternél.

Magyar gyártmány!

Honi ipar!

„EMKE” padlófénymaz.

A közeledő idény alkalmával van szerencsém a t. közönségnek szives figyelmét felhívni saját gyártmányu »EMKE» padló és parkette fénymazamra, mely gyors száradása, szép fénye és tartóssága által az összes eddigi gyártmányokat felülmúlja.

Mindenki, aki ezen »EMKE» fénymazakat használja, nemcsak egy honi iparág fejlődését mozdítja elő, hanem hazafias és közművelődési célokat is szolgál. A gyárat az »EMKE» rendszeresen ellenőrzi.

„Emke” padló fénye ómáz 1 kgros üvegekben v. dobozokban 2 kor. — fill.
 „Emke” parkette fénymaz 1 „ 2 „ 80 „
 „Linoleum” 1 „ 1 „ 40 „

Szives megbízásait kérve, vagyok

897.

kiváló tisztelettel:

BERKES BERTALAN.

Fő-üzlet: Zöldfi-utca. Telefon szám 180.
 Vidéki telefon összeköttetés.

Fiók-üzlet Feszték különlegességek raktára. Fő-utca.
 „Bazár”-épület. Telefon sz. 333.

Kizárólagos női és gyermek-divat és kézimunka-üzlet.

EISLER BERTALAN

NAGYVÁRAD, Olaszi, Fő-utca.

Ujdonságok nagy választékban!

Szmirna gobelin, congré északi (Nordis) és damaszt kezdett és e-
 gyermek felöltő, sapka, fejkötő és kalap; Ujdonságok!! Flanell, barchet és szövet gyermek ruhák; leány- és női fehérneműek. jegyzett kézi munkákban, minden hozzá való anyaggal; iskola kötény, 292.

Nagy választék Női és Gyermek Esőernyő, batiszt Zsebkendő, selyem Echarps és fejkendőben.

Kizárólag csak női és gyermek **harisnyák** nagy választéka. — Zachariás és prágai glace keztyük és női pipere **czikkek**.

Mindennemű női szabó-czikkek. Ujdonságok csipke, applicatio és medaillonokban.

Vaszon, fehér és asztal re-
 műek, damaszt árak elismert
 legelőnyösebb árban. Tartóssá-
 gáért kezességet vállalunk.
 Teljes menyasszonyi kelen-
 gyék remek kivitelben 100 frttől
 5000 frttig.

Valódi angol és francia kü-
 lönlégességek, czybelin, schot-
 tisch és doubl kelmékben gyö-
 nyörű választék — ugyszintén
 olcsóbb kelmékben is — 120
 centiméter széles, már 25 krtól
 kezdve.

Óriási választék fekete és szí-
 nes ruha és blous selymekben,
 sima selymek, minden létező
 minőség és színben a legolcsóbb
 árakban.

Remek kivitelű díszek, selyem
 applicatio — chantüle és valan-
 cien csipkék, fekete fehér és
 ecrtü színektelen, — kivételes olcsó
 árakban.

Férfi és gyermek fehérne-
 műek, ingek, kézelők, gallérok,
 harisnyák, zsebkendők, jäger
 és trico alsó ruhák nagy vá-
 laszték és nagyon olcsó árak-
 ban.

Egy férfi gallér 10 kr.,
 1 pár kézelő 20 kr.

Berliner és posztó ragy és
 fél nagy kendők, fejkendő, se-
 lyem, chachemir és delain-
 ból, selyem, zsenillier, gyapju
 chawlok.

Egy gyapju schawl 45 kr.

paplan és matrác
 készítettés saját felügyeletünk
 mellett, gyönyörű kivitelben,
 továbbá pluss, pique és trico
 paplanokok.

Fiók-üzlet:
Debreczen
 Piacz-utca.

Fő-üzlet:
Nagyvárad
 Bémer-tér.

Fiók-üzlet:
Kisvárd
 László-tér.

ÉRTESÍTÉS

Van szerencsénk a n. é. közönséget értesíteni, hogy
 a közelgő **őszi és téli idényre** raktárunkat nagy meny-
 nyiségben a **legujabb és legdivatosabb** árakkal és nagy
 alkalmi vételekkel felhalmoztuk és kérjük az igen tisztelt
 vásárló közönséget a saját érdekében is, hogy szolid és
 legolcsóbb áruinkról s pontos kiszolgálásról általánosan
 elismert üzletünket felkeresni sziveskedjék.

Kiváló tisztelettel

WALLERSTEIN FÜLÖP FIAI.

Szolid szabott árak tulfizetés teljesen kizárva.

Különösen figyelemre méltó!
 Az ujonnan berendezett női és gyermek confection
 raktár dús választékban,
 eredeti modellek.

Salon szőnyegek, futó, velvet
 tapes ry és spárga szőnyegek
 függönyök, lambrekinok, fali és
 ágyelő szőnyegek, ágy garni-
 turák, **csipke és tül függ-
 önyök**, fehér — crem és
 ecrtü színben állandóan óriási
 választékban és legolcsóbb árak-
 ban.

Egy ablak szövet füg-
 göny már 95 krért.

Mindennemű bélés árak és
 hozzá valók szabott árakban.

Egy ruhához teljes hoz-
 závaló 1 frt 35 kr.

Teljes csecsemő kelengyék
 gyönyörű kivitelben igen olcsó
 árakban.

**Kocsi és plüss ta-
 karók,**

gácsi és brassói pokró-
 czok, méter és darab számra.

Eredeti gyári ár.